

Hazatérés

Majd egy évtized „GULÁG” rabság után újra itthon, Budapesten

Borongós, hűvös délután 1953 december 2-án befutott vonatunk a Nyugati pályaudvarra, miközben hallom a hangosbemondó közli:

„Gyorsvonat érkezett Nyíregyháza-Debrecen felől a második vágányra” nagyot sóhajtok Istenem újra itthon, újra magyar szó! A szívem hevesebben dobog, szemeim könnyben úsznak, miközben alkalmi útitársam (egy debreceni újságíró) megszólal: na megérkeztünk, fogom a kis kézimotyómat és leszállunk a vonatról, indulunk a nagy üvegfal a kijárat felé, a nagy körútra megyünk ki, jegyzi meg útitársam. Kiérve a lépcsők előtt megálltam, hogy megcsodáljam a várost, elszorul a torkom miközben hallom az újabb kérdést „na ismerős a hely?” Igen a Berli-ni-tér, mondom de ő helyesbít, nem most „Marx tér” magyarosították mondja útitársam, de itt szemben ebben a lapos kör alakú épületben volt az Ilkovic vendéglő, nem de? Igen válaszol most is van csak más néven! Közben és az épület tetején lévő neon felirat megfajtásával próbálkozom „Iérvüfé” az meg mi? kérdem, mire ő elneveti magát és mondja, hogy próbáljam meg latin betűknek nézni azaz magyarul olvasni „Népbüfé” így már más ugye? habár ez is kissé furán hangzik. Közben megelevenednek a régi emlékek, mikor tanulóként erre jártunk mindig megcsodáltuk a kirakatban palacsintát sütő fiatal szakácsot, aki zsonglőr módjára két sütővel egyszerre, föl-föl dobva fordította át a palacsintákat, amit a kirakat ablakán keresztül árultak. Ott kissé jobbra vizavé van a 49-es villamos megállója mint régen, mondja alkalmi ismerősöm s ezzel el is köszönünk egymástól mivel ő más irányba tart tovább. Én felnézek a nagy üvegfalban lévő órára, félnégy! Eközben a téli szürkületben kigyúlnak a város fényei, miközben elindulok a lépcsőkön lefelé át a tér másik felére a villamoshoz, igaz kissé sután a városi forgatagban, de azért sikerült. Néhány perc várakozás után csikorogva kifordult a végállomásról a villamos, ugyanolyan sárga-fehér mint régen, ajtó helyett lenyitható védőrácscsal a lépcsőnél, felléptem a peronra s nézelődtem, az ablakban zsinóron függő tábla, rajta: Marx tér-Etele tér Kelenföldi pu. Kis idő múlva elindult a villamos majd a kocsiból megjelent a kalauznő, végignéz rajtam hisz pufajka és steppelt vattanadrág nem éppen megszokott városi viselet. Majd halkán kérdi: Talán onnan jön? keletről? Igen a sarkvidékről, válaszoltam én is halkán pedig csak ketten voltunk a peronon. Kelenföldig kérnék egy jegyet és közben nyújtottam a papír húszast, amit Nyíregyházán adtak útravalóul, a kalauznő letépte a menetjegyet, tenyerembe tette és félujjas kötött kesztyűs kezével finoman összecsukta a négy ujjamat, hagyja csak, tegye el és Kelenföldről tovább utazik? kérdezte ismét halkán, igen Érdre válaszoltam. De jöjjön be a kocsiba, mert itt huzat van, bementem utána s mutatta, hogy üljek le, hely volt bőven, mert alig voltak néhányan. A kalauznő nekilátott a jegyeket kezelni, az ő öltözéke is a régi volt, fekete posztó ruha, tányérsapka, nyakszíjon lógó bőrtáska a jegyeknek és a pénznek, vékony láncon lógó lyukasztó a jegykezeléshez. Menet közben mindig hangosan közölte a következő megállót, amire néha felkaptam a fejem, így a Sztálin út hallatán, közben ő mellém ért és halkán odasúgta „Andrási” út, ezt is magyarosították, nyugtáztam magamban. A többi az már nem bántotta a fületem a Dimitrov tér kivételével.

Még több név változott Kelenföldre, de azok legalább magyarra. Az út végéhez közeledve egyre még ismerősebb lett minden és amikor a Bartók Béla útról csikorogva befordult a villamos a Somogyi Béla útra és a villamoskocsi padlója beremegett úgy, hogy az ember talpa elzsibbadt, már tudtam Kelenföld a végállomás következik.

Nemsokára meg is állt a villamos a régi ismerős és megszokott helyen, leszállt mindenki, én is, de ahogy leléptem a kockakőre a pályaudvar épületét meglátva a lábaim kövé meredtek, szemeimből ismét kicsordultak a könnyek, hát igaz? tényleg újra itthon vagyok?

A pályaudvar homlokzatán ugyanúgy ott van az óra ugyanúgy ki van világítva, néhány perccel múlt négy óra, az emberek ugyanúgy jöttek, siettek befelé az épületbe, mint egy évtizeddel ezelőtt, hát akkor menjünk, bíztattam magam hátha még ismerőssel is találkozom, elindultam az emberáradattal én is az épületbe, némelyik kérdő tekintettel nézett rám, de ment tovább.

A váróterembe lépve szintén régi, ismerős kép fogadott. Nyüzsgő tömeg, dohányfüst amit szinte vágni lehetne, szembe a falon régi kivilágított óra, melynek nagymutatója ugyanúgy remegve ugrik tovább percenként, mint kilenc évvel ezelőtt, a váró közepén két vascsövön, forgatható menetrend táblák, amit persze csak az érdekeltek forgatnak és böngésznek.

A váró közepe táján én is megálltam és szemléltem a körülöttem nyüzsgő tömeget ismerős után kutatva, közbe-közbe engem is szemügyre vesznek, vajon ki ez? honnan jöhet? néha már egy kicsit feszéjzve érzem magam. Nézelődés közben meg-megakad a szemem egy kis beszélgető társaság egyik velem majdnem szemben álló tagján, aki úgyszintén kérdő pillantást vet rám, ki is lehet ő?. Megkísérlem összeszedni az emlékeimet, de közben a hangját is meghalva még ismerősebbnek tűnt, megvan! ugrott be az agyamba, hisz ez a Romits Anti gyerekkori pajtás, iskolatárs, ő az biztos és megkísérletem közelebb jutni a tömegben hozzájuk, aztán amikor ismét találkozott kérdő tekintetünk, hangosan odaszóltam hozzá: „Anti te vagy az? Mire ő felém lépett, Rezső a szentyit, hát te vagy az”, azzal egymás nyakába borultunk és úgy elkezdtünk sírni, mint két kisgyerek, a körülöttünk állók csak néztek, hogy mi is történt? Majd a társaság egyik tagja odalépett és kérde Anti mi történt? Amit bizony nem igen sikerült egyhamar megmagyarázni.

Rezső! az előbb ment ki a peronra édesapád, még engem is hívott, de mondtam, hogy én az alsóval megyek az neked közelebb. De mindjárt kimegyek, megnézem! De ahogy ezt mondta megszólalt a hangosbemondó „Ercsi-Pusztaszabolcs felé a személyvonat elment”, na akkor már késő. Ezek után kérdés kérdést követett, majd bemondták, hogy a mi vonatunk is beáll a harmadik vágányra.

Jegyed megvan? kérde Anti, igen Nyíregyházán kaptunk egy zöld hadirokkant szabadjegyet! Akkor mehetünk! és Anti társaságának kíséretében kimentünk a peronra, szintén régi kép fogadott, az ajtóval szemben tájékoztató táblák az induló vonatokról, amelyeket kézzel cserélnek, mint régen és a rajtuk levő kis órákon is kézzel állítják be a mutatókat, mint a játék órákon, akár csak egy évtizeddel ezelőtt, a tető széléről láncon lóg le a nagy kivilágított óra, rajta 16 óra 47 perc, menjünk, invitál Anti a mienk 52-kor indul! A harmadik kocsi szoktunk szállni, mert az pont a sorompónál áll meg Érd alsón, ülőhely még volt bőven úgy, hogy a hosszabbik padosra ültünk, egymással szembe épp elfért a társaságunk, próbáltam válaszolni a sok feltett kérdésre ami néha kissé furcsára sikeredett, ilyenkor a társaság elmosolyodott vagy nevetett, a furcsa akcentus vagy mondatszerkesztés hallatán.

Ilyenkor Anti megfogta a vállam, nincs semmi baj, mert észrevette, hogy resteltem a dolgot. Beszélgetés közbe gyorsan telt az idő és megérkeztünk Érd alsóra, leszálltunk és elköszöntünk egymástól, búcsúzóul még Anti megkérdezte: ismered a járást ugye? Persze! válaszoltam és elindultam a felső irányába hazafelé. Néhányan itthon is megnézték ruszkis öltözékemet, találgatva biztos, hogy vajon ki lehet ez és honnét jön? De már nem zavart annyira.

A felső vasútállomáshoz érve óriási meglepetés ért, ugyanis a sorompónál állt és várt drága édesapám, elszorult a torkom és ismét elfogott a sírás, de ugyanúgy apámat is, majd egymás nyakába borulva szótlanságul hullattuk az örömkönnöket, majd egy kis idő után megkérdeztem, hogy-hogy itt vársz? mire ő, hát Józsi barátoddal nem azt üzented, hogy 2-3 nap múlva te is itthon leszel, mivel Nyíregyházán ABC szerint adják ki a papírokat és engednek haza, hát eltelt két nap és valaki azt súgta „várd meg a másik vonatot is!” na jó, menjünk hazafelé.

Alig tettünk meg néhány métert, észrevettem, hogy hiányzik a szép kis fenyves erdő, hát igen a háború után kivágták az összes fát és elhurcolták, kellett az újjáépítéshez! Csak bozót és gaz van a helyén (ma a gimnázium), a beszélgetés közben lassan haza is értünk, belépve a konyhába nevelő anyám is kövé meredt, összecsapta tenyereit „Úristen, Rezső te vagy az” majd egymás nyakába borulva ismét sírásba

kezdünk csatlakozva hozzánk ismét édesapám is, pedig őt aztán nem sokat láttam sírni az életem során, lassan megnyugodtunk, le is ültünk az asztalhoz, kezdődött a beszélgetés és mikor Joci bátyám után érdeklődtem, csend lett, majd halkán édesapám mondja: Ő sajnos ott maradt Temesváron a haláltáborban, ugyanis megkapta a tífuszt és 1945. április 17-én meghalt, ott nyugszik tömegsírban, elhallgattunk. Na akkor teríték vacsorához, törte meg a csendet anyám és tányérokra tett az asztalra, majd az ételt: pörkölt volt nokedlival, hú micsoda illat rég éreztem ilyent! Csak óvatosan fiam, szól édesapám. Ettünk, majd apu elővett egy üveg sört (a bort sose szerette) nekem is töltött egy pohárával, mondván „ez biztos nem árt”.

Aztán még sokáig beszélgettünk, meséltem hol, merre jártam mit csináltam, de egyelőre igyekeztem a borzalmakról nem sokat beszélni. Mutattam a papírokat amit adtak, nevetséges szövegükön apám el is mosolyogta magát „volt hadifogoly” ez igen, jegyezte meg halkán, látom ezzel el kell menni a rendőrségre! A piactér elején van szemben a Somlai bolttal, könnyen megtalálod majd, érdeklőd meg mindjárt a személyigazolványt is, hogy mi kell hozzá, fénykép stb.

Késő estébe nyúlt a beszélgetésünk, le kell feküdni reggel a háromnegyed ötös vonattal megyek dolgozni, ugyanis 6-ra járunk.

A konyhában volt egy sezlon (heverő) ide ágyazok meg neked fiam, jó lesz ugye? kérdezte anyám. Lefeküdtünk, de sokáig néztem a mennyezetet nem jött álom a szememre, zsúfolt volt ez a mai nap és élményekben is gazdag, szinte képtelen az ember agya feldolgozni! különösen olyan maga mögött hagyott évtized után! A sok-sok kavargó gondolattal birkózva azért csak elszenderültem és elaludtam.

Új életkezdés idehaza, Érden...

Másnap mikor felébredtem édesapám már rég elment munkába, anyám a tűzhelynél foglalatoskodott, na jó reggelt idehaza, mit kérsz reggelire fiam? Kávét vagy teát? Hát egy jó tejeskávét bizony már régen ittam, na jó akkor azt készíték. reggeli közben is elbeszélgettünk, majd elindultam a rendőrségre jelentkezni és lebélyegeztetni a papíromat nehogy probléma legyen. Várj én is jövök veled egy darabig a két vasút közti népboltba megyek vásárolni, mert általában odajárunk, „népbolt” ez is magyarosított elnevezés állapítottam meg magamban, majd elindultunk, a fenyves helyéhez érve „ehhez mit szólsz?” már tegnap észrevettem! mondtam is apunak, hisz gyerekkorodban ez volt a kedvenc játszóhelyetek, bizony! Szép is volt, nagy kár érte! Beszélgetés közben az üzlethez érve elköszöntem és mentem tovább a faluba, a rendőrségen eligazítottak, hogy kihez menjek a papírommal, nem valami szívélyesen fogadtak és beszéltek velem de szerencsémre apám már említette, hogy a „Rákosi-féle” rendőrségnek nem a jellemzője, különösen nem a magunk félével kapcsolatban, nem is számíthattam másra hisz már hazafelé jövet Lembergben (Lvov a mai neve) mondták, hogy nem igen örülnek nekünk hivatalos körökben, na majd megszokjuk, gondoltam magamban.

Elintéztem a dolgomat, személyigazolvány ügyben is eligazítottak, elindultam hazafelé, útközben a két vasút közt bementem a Pálfalvi fotóba igazolványképet csináltatni. Ezután szépen elindultam hazafelé, szép lassan, sétálgatva, nagyokat szippantva a finom hazai levegőből, s közben jól megnézve mindent a régít mintha most látnám először! Istenem! Köszönöm, hogy mégiscsak megéltem.

Mire hazaértem már jócskán elmúlt dél, nem vagy éhes? kérdezte anyám, már azt hittem eltévedtél! Majd édesapámmal együtt vacsorázom, de addig eszem egy szelet finom zsíros kenyeret, nem is emlékszem mikor ettem utoljára! Úgyis volt, aztán beszélgettünk meséltem mindenfélét ami eszembe jutott éppen, hisz ennyi év távollét után az ember azt sem tudja hol kezdje, persze közbe-közbe kérdést is tesznek fel, arra igyekszik válaszolni és így elbeszélgetve gyorsan szalad az idő, észre sem vettük, hogy kint már besötétedik és nemsokára édesapám is hazaér, bizony már félöt, jön a vonatja! Úgyis volt nemsokára hazaért, az volt az első kérdése: na, mit sikerült intézni? Elmeséltem neki a dolgokat, ő meg elújságolta, hogy ajánlottak nekem egy munkahelyet, holnap menjek vele és nézzem meg.

Másnap reggel korán keltem én is, hogy az esti megbeszélés szerint édesapámmal együtt bemegyek Pestre, megnézem az ajánlott munkahelyet és veszek valami ruhát, cipőt és kabátot, hogy már megszabaduljak ettől a ruszki „gála öltözettől”. Így aztán együtt mentünk a vasútállomásra, ahol már szépen gyűltek az emberek, hisz Érdről nagyon sokan járnak a fővárosba dolgozni.

Nemsokára hallatszott a mozdony sípja és befutott a vonat az állomásra, felszálltunk és apám megszokott útitársaival egy helyre telepedtünk, egymással szemben, egyhamar el is indult a vonat, az összeszokott társaság beszélgetni kezdett, a dohányosok mindjárt rágyújtottak egy cigarettára, én nemigen kapcsolódtam be a társalgásba. Egyszer a beszélgetés közben a szemben ülő kordbársony kabátos csinos fiatal hölgy odahajolt az édesapámhoz és kérdezett tőle valamit. Mint később megtudtam a kérdés így hangzott: Józsi bácsi! Ki az a pufajkás pacák maga mellett? Mire édesapám, mivel mindig is hangos beszédű volt, így mindjárt hangosan válaszolt: Jaj, hát a fiam! Engedelmetekkel be is mutatom, tegnapelőtt jött haza a paradicsomból, kilenc év után! Hát bemutatkoztunk, volt aki már kérdezősködni kezdett, de aztán folytatódott tovább a beszélgetés. A csinos fiatal hölgy csak néha vetett rám egy rövid pillantást, gondoltam az öltözékem miatt, néha ő is kérdezett valamit, persze akkor még nem sejtette, hogy a feleségem lesz és hogy két drága kislánnyal és egy életre szóló házassággal fog kárpótolni ezért a nem éppen hízelgő titulusért, most bevallom őszintén, hogy akkor még én sem. Közben vonatunk befutott Kelenföldre, leszálltunk és elindultunk kifelé a pályaudvarról, ki a villamoshoz, ki a buszhoz.

Édesapámmal a 49-es villamosra szálltunk, ezzel egész a Madách térig el tudtunk menni, onnan meg csak pár perc a szöviig, már mint apám munkahelyéig a Holló utcai Bőripari szövetkezetig.

Először a szövíbe mentünk, apám bemutatott néhány munkatársának, a szövetkezet vezetőinek, akikkel hosszan elbeszélgettem, majd édesapám átkísért az utca túloldalán lévő nikkelező üzembe ugyanis ott ajánlottak nekem munkahelyet. Nagyon barátságosan fogadtak, érdeklődtek merre jártam, mivel foglalkoztam, azt is elmondták mi lenne itt a feladatom, a munkaköröm mint karbantartó elektroműszerész. Megtetszett és igent mondtam, s ahogy meglesznek a papírjaim rögtön jelentkezem. Örültem, hogy nem kell futkosni, hisz nem is olyan könnyű elhelyezkedni ahogy mondták a beszélgetőtársak, meg az is jó, hogy együtt utazhatok minden nap édesapámmal.

Munka végeztével kísértünk a kiskörútra körülnéztünk az üzletekben és vettünk nekem egy pár cipőt, egy nadrágot, zakót és akkortájt menő lóden kabátot, az volt a lényeg, hogy olcsó legyen, jó is legyen hisz szüleim sem daskáltak pénzben pláne, hogy ily váratlanul betoppantam, de a lényeg, hogy a vatta gúnyát levessem.

Hazaérve örömmel újságoltam anyámnak, hogy ruha is van, munkahely is van, ami a legfontosabb! Majd minden a rendes kerékvágásba jön! Meglátod fiam, bíztat édesapám, csak fel a fejjel!

Vacsora után ismét hosszú beszélgetés késő estig, hisz a mesélnivaló rengeteg, van bőven miből meríteni a téma kifogyhatatlan.

Hát valahogy így kezdtem újra a dicső „felszabadítók” által derékba tört életemet!!! Sok mindent lehet, de ezt elfeledni és megbocsájtani soha!

E sorokat írva eszembe jut, hogy mennyi-mennyi emlék rögződik az ember agyában, jó is rossz is, szép is szomorú is, mégis azt mondja az ének: „Ó édes emlék ne hagyj el...” pedig nem kell félni, mert sem a szép sem a rossz nem hagy el bennünket, sőt még elhagyni sem tudjuk, legfeljebb a szépekre vigyázunk jobban és azokat ápoljuk gyakrabban! De kitörölni a többi sem szabad.

Ez is egy kis részlet volt Soproni Rezső emlékeiből, amit ötven évvel a hazatérés után vettem papírra.

De hála a jó Istennek, hogy megélhettem ezt a napot is!